

Velení spojeneckým uskupením vojsk

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek armádního generála A. I. Gribkova, uveřejněný v sovětském časopisu „Vojennaja mysl“ čis. 9/1979.

Historické zkušenosti svědčí o tom, že úspěšná řešení problémů velení spojeným ozbrojeným silám závisí především na faktorech politického, ekonomického a ryze vojenského charakteru. Kromě toho má velký význam všestranné zhodnocení národních zvláštností každé armády, její organizační struktury, úrovně přípravy a bojových možností.

Vědecky zdůvodněná analýza zkušeností z minulých válek, hlavních tendencí rozvoje teorie a praxe velení vojskům v koaličních válkách a jejich tvůrčí aplikace ve vědeckovýzkumné a praktické činnosti vojenských kádrů zemí socialistického společenství jsou důležitými úkoly marxisticko-leninské vojenské vědy.

Úsilí sovětských ozbrojených sil a armád řady evropských zemí, které se účastnily bojové činnosti s nimi ve Velké vlastenecké válce, sjednocoval a řídil jediný orgán velení — Hlavní stan vrchního velení. Jednota cílů v boji s fašismem a jeho satelity, široká účast vlasteneckých sil, v jejímž čele stály komunistické strany, ve značné míře napomáhaly rozvíjení nových forem vzájemných vztahů a činnosti mezi spojeneckými armádami. Přitom formy spolupráce armád různých národních příslušností závisely na takových faktorech, jako jsou podmínky jejich vzniku a vstupu do války.

Tak např. u polských a československých vojsk, která se formovala a připravovala na území Sovětského svazu, byly způsoby a metody velení na všech velitelských stupních přibližně stejné jako v Sovětské armádě. Národní útvary těchto

armád přecházely do dočasného podřízení velitelům sovětských vojsk. Jejich velitelství měla však právo přímo se obracet na sovětský generální štáb jak se strategickými a operačními, tak i organizačními a materiálně technickými problémy.

Velký význam pro dosažení úzké součinnosti mezi spojeneckými vojsky měli představitelé jednotlivých armád. U polské a československé armády byli neustále sovětsí vojenští odborníci, kteří pomáhali organizovat výcvik vojsk a velení s využitím bohatých bojových zkušeností Sovětské armády. Do jejich operačních a vojskových štábů vyli vyčleňováni představitelé sovětského vojenského velení, generálního štábu, poradci, instruktoři a styční důstojníci, kteří pomáhali při organizaci plnění bojových úkolů.

Do generálního štábu sovětských ozbro-

jených sil, do štábů frontů a vševojskových armád byli odesláni představitelé československé a polské armády. Kromě toho Československo mělo i vojenskou misi.

Po vyhlášení války Rumunska, Bulharska a Maďarska fašistickému Německu byl rovněž využíván princip operačního podřízení jednotlivých národních útvarů těchto zemí velitelům sovětských vojsk.

Na začátku byl udělán pokus uskutečňovat velení 1. a 4. rumunské armády prostřednictvím národního generálního štábu. Tento způsob ovšem nezabezpečoval potřebnou centralizaci a operativnost velení. Proto v září roku 1944 byly tyto armády předány do operační podřízenosti velitelů 2. ukrajinského frontu.

Rízením a zabezpečením 1. bulharské armády, která byla součástí 3. ukrajinského frontu, bylo pověřeno přímo jeho velení. U štábu frontu pracovala bulharská vojenská mise. Měla vlastní spojovací prostředky a nezabývala se jen operačními otázkami, ale informovala i svůj generální štáb o situaci, byla představitelkou zájmů bulharských občanů na území jiných zemí.

U štábů 2. a 3. ukrajinského frontu pracovaly operační skupiny rumunské a bulharské armády.

U rumunských a bulharských svazků byly sovětské operační skupiny, které pomáhaly při organizaci bojové činnosti a velení vojskům, řídily sovětské poradce a styčné důstojníky.

Sladění úsilí svazů a svazků Sovětské armády, vojsk Bulharska, Československa, Polska a Rumunska v celku se vyznačovalo vysokou operativností a bojovou účinností. Bylo uskutečňováno nejen prostřednictvím stálého představitele, ale i osobních setkání vedoucích funkcionářů a ko-

respondence mezi nimi, přímých kontaktů velitelů a velitelů součinností vojsk. To zatezpečovalo jednotu chápání operačních úkolů a cílevědomé velení vojskům ve společných operacích. Sovětské vojenské velení s velkou pozorností studovalo návrhy velení spojených armád a pomáhalo jim vypracovat nejučelnější rozhodnutí.

Strategické řízení sovětských ozbrojených sil, v jejichž operační podřízenosti byla i spojenecká vojska, bylo na válčistických uskutečňováno takto: Hlavní velení—generální štáb—front, někdy i armáda. Podobný systém strategického řízení, ovšem v dokonalejší formě, byl i v tažení na Dálném východě v roce 1945, kdy bylo organizováno Hlavní velení. To vyplývalo nejen ze vzdálenosti válčistě, ale i z potřeby organizace účinného řízení spojeneckých sil — sovětských a mongolských vojsk — v operacích proti japonské kuantungské armádě. Hlavní velitel sovětských vojsk byl členem Hlavního stanu. Měl široké plné moci a velkou samostatnost ve velení frontům a svazům druhů ozbrojených sil.

V průběhu bojové činnosti ke zničení kuantungské armády byly získány kladné zkušenosti z organizace velení uskupením vojsk dvou socialistických států. Osvědčila se praxe vytvoření jednoho štábu jako hlavního orgánu velení spojeneckým armádám. Při uskutečňování součinnosti mezi nimi sehrály velkou úlohu operační skupiny, složené ze sovětských a mongolských důstojníků. Společně zpracovávaly bojové dokumenty a kontrolovaly vydaná nařízení. Spolehlivé součinnosti a úspěšnému splnění bojových úkolů spojeneckými vojsky napomáhala rovněž jednotná organizační struktura a výzbroj, dále jednotné principy výchovy a výcviku vojsk.

Historické zkušenosti přesvědčivě ukazují, že základem účinného řešení problémů strategického a operačního velení spojeneckým uskupením vojsk je především **dosazení jednotky politických a vojenskostrategických názorů.**

V tomto směru má bojový svazek bratrských zemí socialismu nesporné přednosti před imperialistickými bloky. Organizace Varšavské smlouvy je hlavním centrem koordinace zahraničně politické činnosti států socialistického společenství. Společné názory marxisticko-leninských stran na výstavbu socialismu a komunismu, obranu míru a vymoženosti socialismu, založené na jednotě jejich světového

názoru, cílů a vůle, jsou základem vojenskostrategických názorů vojenského velení na charakter možné války a způsoby zničení agresora.

O jednotu politických a vojenskostrategických názorů se snaží i vojenskopolitické vedení agresivního bloku NATO. Tak např. oficiální strategické doktríny USA s určitými upřesněními se staly postupně doktrinálními zásadami tohoto bloku. Zabezpečení jednoty politických a vojenskostrategických názorů v bloku NATO se uskutečňuje na základě diktátu nejsilnější mocnosti. To vše vede k ignorování národních zájmů jiných států.

Jednou z hlavních tendencí v rozvoji

teorie a praxe řízení spojeneckých vojsk je centralizace jejich velení, která se nejvíce rozvinula ve druhé světové válce a napomáhala úspěšnému vedení operací spojeneckých armád různého rozsahu.

Význam centralizace velení spojeneckým uskupením v současných podmínkách podstatně vzrostl. To vyplývá především z toho, že ozbrojené síly jsou vybaveny soudobými druhy výzbroje, že hlavní velitelé mají k dispozici prostředky ozbrojeného zápasu o velkém dosahu a velké bojové účinnosti. Ohromný prostorový rozmach a dynamika bojové činnosti v průběhu strategických operací, kterých se zúčastní velké masy vojsk, zvyrazňují otázku další centralizace velení spojeneckým vojskům. Bez správného řešení tohoto problému není již možné včas vytvářet potřebná uskupení vojsk, cílevědomě plánovat operace a operativně usměrňovat úsilí vojsk k plnění strategických a operačně taktických úkolů.

Objektivní potřeba centralizace řešení otázek přípravy a vedení velkých operací spojeneckými uskupeními vojsk má za následek i nezbytnost vytváření jednotných orgánů velení jak na stupni vojenského spojeného velení, tak i na nejdůležitějších směrech. Zkušenosti svědčí o tom, že takové orgány musí být schopny

- analyzovat vojensko-politickou a vojenskostrategickou situaci,
- plánovat bojovou činnost,
- spojit, usměrňovat a nejracionálněji využívat úsilí všech druhů ozbrojených sil spojeneckých zemí k úspěšnému vedení společných operací,
- vytvářet uskupení vojsk na strategických směrech a zabezpečovat je materiálně technickými prostředky,
- bezprostředně řídit činnost operačních svazů.

V agresivním bloku NATO jsou již v míru vytvořeny stále pracující a připravené spojenecké orgány strategického velení. Na všech evropských válčících existuje rozvětvený systém velení spojeneckým ozbrojeným silám. Hlavní velitelé na válčících v míru velí ozbrojeným silám prostřednictvím svých štábů, velitelů druhů ozbrojených sil a operačních svazů. V období podstatného zostření mezinárodní situace a v průběhu války předpokládá se využití k velení vojskům a silám stálá a pohyblivá velitelská stanoviště hlavních velitelů, jemu podřízených velitelství a operačních svazů.

S přihlédnutím k rozsáhlým přípravám bloku NATO na agresivní činnost a k intenzivnímu zdokonalování velení spojeneckým uskupením vojsk, státy — účastníci Varšavské smlouvy jsou donuceny

přijímat odpovídající opatření jak ke zvýšení bojové síly spojených ozbrojených sil, tak i ke zlepšení jejich velení. Nejvyšším jejich řídicím orgánem je Politický poradní výbor. Jeho rozhodnutí vyjadřují jednotné a sladěné názory bratrských socialistických zemí na nejdůležitější mezinárodní problémy, přispívají velkou měrou boji za mír a bezpečnost národů, upevnění jednoty a semknutosti zemí socialistického společenství, zvyšování jejich bojovosti. Stanoví i směry činnosti všech vojenských orgánů organizace Varšavské smlouvy: Výboru ministrů obrany, Spojeného velení, Vojenské rady a Štábu spojených ozbrojených sil.

Na zasedáních Výboru ministrů obrany se řeší zásadní otázky upevňování obranných schopností spojeneckých států, zvyšování bojové připravenosti jejich armád, prohlubování a rozšiřování spolupráce mezi nimi. Přijatá rozhodnutí jsou základem, na němž spojené a národní velení uskutečňují odpovídající opatření u vojsk, která jsou součástí Spojených ozbrojených sil.

Spojené velení věnuje velkou péči upevňování a rozvoji spojeneckých armád, zdokonalování bojové pohotovosti, polnímu a vzdušnému výcviku vojsk, uskutečňuje značné množství společných opatření k dalšímu zkvalitnění přípravy spojených ozbrojených sil, rozšíření a prohloubení pout přátelství a spolupráce. Tato činnost se uskutečňuje v těsné součinnosti s národními orgány vojenského velení.

Na zasedáních Vojenské rady Spojených ozbrojených sil se probírají hlavně otázky běžné činnosti vojenských orgánů, bojové pohotovosti, operační a bojové přípravy, velení vojskům a některé další.

Štáb Spojených ozbrojených sil zpracovává plány společných opatření k rozvoji spojeneckých armád, zdokonalování výzbroje a techniky, zobecňuje zkušenosti z výcviku vojsk.

Práce vojenských orgánů organizace Varšavské smlouvy je názorným příkladem proletářského internacionalismu, bojové spolupráce bratrských národů a armád, vědecky zdůvodněného uskutečňování principu centralizovaného řízení spojeneckých vojsk. Napomáhá vypracování jednotných kritérií přípravy spojeneckých zemí k obraně, koordinovaných názorů na výstavbu ozbrojených sil, jejich přípravu, bojové použití a velení.

Významnou tendencí v rozvíjení teorie a praxe velení spojeneckým uskupením je zabezpečení neustálé pohotovosti jednotných orgánů velení k okamžitému

splnění jejich funkcí při řízení bojové činnosti spojeneckých vojsk.

Zkušenosti z minulé války svědčí o tom, že opomenutí tohoto principu vedlo k těžkým následkům.

Problém zabezpečení vysoké bojové pohotovosti jednotných orgánů velení nabyl na zvláštní aktuálnosti v poválečných letech. Charakteristickým rysem budoucí války bude nejostřejší boj od samého začátku o získání a udržení strategické iniciativy, o předejití nepřítele v činnosti, o získání času a prostoru. Mnohé operace a strategické úkoly bude nutné plnit ve velmi omezených lhůtách. Čas, který budou mít při tom k dispozici orgány velení, bude rovněž velmi omezený.

Velení bloku NATO např. věnuje největší pozornost zvýšení bojové pohotovosti orgánů velení všech stupňů. Na místech velení je zabezpečena nepřetržitá služba. Dosavadní systém řízení se zdokonaluje

- zkvalitněním organizační struktury spojeneckých velitelství a štábů,
- modernizací existujících a vytvářením nových míst velení v době války,
- rozvíjením spojovacích systémů,
- širokým zaváděním prostředků automatizace do procesu velení vojskům,
- zlepšením plánování bojové činnosti,
- zaváděním jednotných formalizovaných dokumentů u vojsk,
- zvyšováním úrovně jazykové přípravy (v první řadě studiem anglického jazyku důstojnického sboru armád bloku NATO),
- praktickým procvičením opatření v rámci organizace velení při různých cvičeních a prověrkách bojové pohotovosti spojených ozbrojených sil NATO a národních armád.

Zdokonalování organizační struktury nejvyšších orgánů velení v bloku NATO se děje způsobem vytváření takových celků (správ a oddělení) ve štábech, které by byly schopny plánovat bojovou činnost spojeneckých ozbrojených sil s použitím jak jaderných, tak i konvenčních zbraní. Zvláštní pozornost se věnuje racionálnímu naplnění štábů speciálně připraveným důstojnickým sborem z různých zemí bloku.

Za hlavní kritérium účinnosti systému velení je pokládána jeho schopnost zabezpečit řízení ozbrojených sil při přechodu z mírového na válečný stav a v průběhu války.

Zkušenosti z druhé světové války svědčí o stále rostoucím významu těsné součinnosti vojsk spojeneckého složení při plnění bojových úkolů. Nezbytnou pod-

mínkou spolehlivé součinnosti bylo to, že velitelé a štáby národních svazů jednotně chápali společné cíle bojové činnosti, bojových úkolů a situace, dobře organizovali informační činnost, měli jednotné topografické mapy, systém ukazování cílů, spojení a varování. Kromě toho nejtěsnější součinnosti co do cíle, místa a času v činnosti vojsk bylo dosahováno tam, kde spojenecké vztahy byly budovány na principu rovnoprávnosti a vzájemné úcty, kdy každá spojenecká armáda měla stejnou zodpovědnost za úspěch bojové činnosti před spojeným a národním velením.

V průběhu války zjištěné tendence při organizování a udržování součinnosti spojeneckých uskupení se v současné době nejen uchovaly, ale dále se rozvíjejí.

K úspěšnému velení a udržování součinnosti mezi uskupeními vojsk v mnohonárodní struktuře NATO se předpokládá vyčlenit do nadřazených spojených velitelství speciální styčné skupiny od všech národních velení. Každý důstojník takové skupiny je povinen znát anglický jazyk, zbraně a vojenskou techniku všech zemí — účastníků bloku, dále i organizační strukturu vojsk a všechny existující dokumenty součinnosti.

Jedním z hlavních úkolů, řešených na společných cvičeních, je procvičení součinnosti především na taktickém stupni, kde se v největší míře projevují rozdíly v úrovni bojeschopnosti útvarů, v organizační struktuře, výzbroji a znalosti jazyka. Přitom zvláštní pozornost je věnována sladěním společného úsilí na styčných mezisvazky různé národní příslušnosti, protože tam činnost útvarů vyžaduje nejpodrobnější koordinaci. V rámci toho jsou v NATO rozpracovány speciální zásady, které upravují úkoly vojsk na styčných (bojových), termíny obnovení sil k jejich krytí a organizaci součinnosti. Velký význam má rovněž systém rozeznávání spojeneckých vojsk a nepřítelů.

Ve Spojených ozbrojených silách států — účastníků Varšavské smlouvy je věnována součinnosti, jako jednomu z nejdůležitějších principů vojenského umění, velká pozornost. Důkazem toho je rozpracování konkrétních vzájemně koordinovaných dokumentů, které stanoví charakter, rozsah, místo a čas společné činnosti vojsk a letectva, zřízení spolehlivého spojení se součinnostními štáby, výměna operačních skupin a styčných důstojníků mezi orgány velení, organizace neustálé informační činnosti o situaci.

Problém součinnosti spojeneckých uskupení současně s potřebou jejího teoretického rozpracování vyžaduje skuteč-

nit i společná praktická opatření s cílem zdokonalit dovednost její organizace v praxi. Tomu je věnována velká pozornost v průběhu operační přípravy štábů a vojsk spojeneckých armád.

Jedním ze složitých problémů velení spojeneckým uskupením v průběhu minulé války bylo zabezpečení vojsk všemi druhy materiálních prostředků.

Soudobá manévrová a intenzivní bojová činnost, v níž jsou používány složité systémy zbraní a bojové techniky s vysokými takticko-technickými parametry, vyžaduje mnohonásobné zvýšení spotřeby materiálních prostředků. Ve velení spojeneckým uskupením vojsk ne náhodou jsou na zvláštním místě problémy jejich týlového a technického zabezpečení.

Velení bloku NATO věnuje velkou pozornost vybudování válečísť po operační stránce. Kromě toho každodenně uskutečňuje speciální cvičení, na kterých prakticky procvičuje úkoly přípravy a využívání materiálních zdrojů zemí — účastníků bloku v zájmu spojeneckých vojsk, dále i úkoly doplňování spotřebovaného materiálu a posilování materiální základny organizování přepravy zbraní a techniky z USA.

Zvláštní pozornost zasluhuje, podle mínění zahraničních odborníků, včasné soustředění účelné rozmístění, správné členění do sledů a spolehlivé ukrytí před působením nepřítelů materiálních zásob na válečísť a jejich racionální využívání. To umožňuje včas doplňovat vojska všim potřebným a zabezpečovat značnou samostatnost činnosti. Např. v NATO jsou jen v prostoru pravděpodobné bojové činnosti vytvořeny zásoby materiálních prostředků na 30 dní.

Dobře organizovaný systém materiálně technického zabezpečení bezprostředně závisí na připravenosti orgánů, útvarů a jednotek týlu a na dalším zdokonalování týlového zabezpečení. V rámci toho se hledají způsoby přípravy týlu pro práci v různých podmínkách situace, studují se způsoby spolehlivého týlového zabezpečení bojové činnosti spojeneckých uskupení vojsk.

Roste význam budování a využívání komunikací na válečísť. Velení bloku NATO např. je toho názoru, že bez důkladné a včasné přípravy hlavních a rokádních dopravních směrů a komunikační sítě, které umožní používat všech druhů dopravy jak k operačním převozům, tak i k přísunům materiálních prostředků na bojišti, je velmi těžké počítat s všestranným zabezpečením spojeneckých uskupení ve válce. Proto jsou tyto otázky řešeny již v míru.

Úspěšné řešení problémů řízení spojeneckých vojsk je možné jen na vědeckém základě.

Jak ukázaly zkušenosti z minulé války a poválečného vývoje armád zemí socialistického společenství a Spojených ozbrojených sil, významnou úlohu při zdokonalování velení má marxisticko-leninská vojenská věda. Využívá marxisticko-leninské metodologie, zkušeností z minulých válek a výsledků společných cvičení, a proto je povolána nejen zjišťovat obecné zákonitosti soudobé války, ale i předvídat pravděpodobné změny v jejím charakteru a obsahu, stanovit formy a způsoby vedení soudobých operací a ukazovat účinné metody velení spojeneckým vojskům v operacích.

Zkoumání různých aspektů velení spojeneckým uskupením, rozpracování praktických návodů a jejich uvedení do života jsou nejdůležitějšími úkoly vojenských kádřů bratrských armád. Zvláště aktuální jsou přitom následující směry teoretických výzkumů.

Především je nezbytné vytvářet hledat způsoby vytváření modelů budoucích operací, v komplexu s ostatními otázkami vědecky zdůvodnit a určit zvláštnosti velení ozbrojeným silám v rámci celého socialistického tábora, zdokonalovat velení uskupením vojsk různé národnosti na různých válečísť, strategických a operačních směrech s přihlédnutím k jejich důležitosti, protistojícímu nepříteli, národním zvláštnostem spojeneckých vojsk, geografickým, klimatickým a jiným podmínkám. Účinnost velení uskupením spojeneckého složení musí narůstat v přímé

proporcionální závislosti na růstu jejich bojové síly. Nedostatky ve velení mohou mít nyní za následek velké škody, větší než bezprostřední ztráty způsobené zbraněmi nepřítelů.

Nejdůležitějšími úkoly jsou

— rozpracování racionálních metod práce velitelů při přijetí rozhodnutí, při organizaci činnosti štábů a styčných orgánů,

— zavedení prostředků automatizace a mechanizace velení, matematických modelů, pokrokových způsobů shromažďování a zpracování informací do praxe.

Další rozvíjení teorie velení vojskům a silám musí tak napomáhat odpovídajícím orgánům velení nejdůležitěji využívat bojových možností spojeneckých vojsk v jakýchkoli nejsložitějších podmínkách situace.